

України – 2007. – № 12. – С. 85 – 95.

6. Офіційний сайт інвестиційної компанії Альфа-Капітал // www.alfacapital.com.ua.
7. Офіційний сайт фондової біржі ПФТС // www.pfts.com.
8. Оцінка бізнеса: Учебник / Под. ред. А.Г. Грязновой, М. А. Федотовой. – 2-е изд., перераб. и доп. – М.: Финансы и статистика, 2007. – 736 с.
9. Шевченко П. ПФТС борется с пустотой // Коммерсантъ Украина – 2008. – № 166.
10. Эванс Ч., Бишоп М. Оценка компаний при слияниях и поглощениях – М.: Альпина Бизнес Букс, 2007. – 336 с.

Надійшла 07.01.2009 р.

УДК 338:346

І. О. ІВАЩУК

Тернопільський національний економічний університет

ПОЗИЦІОНУВАННЯ КРАЇН У СВІТОВИХ РЕЙТИНГАХ ЗА ОСНОВНИМИ ОЗНАКАМИ РІВНЯ ВІДКРИТОСТІ ЕКОНОМІКИ

Розглянуто ознаки відкритої економіки. Проаналізовано основні індекси, що відображають ступінь відкритості національних економік та їх глобалізованість. Визначено рівень відкритості української економіки за різними рейтингами та основні чинники, що на неї впливають.

Considered the attributes of the open economics. Analyzed the main indexes, displaying the extent of the openness of national economics and their globalization. Determined the level of the openness of Ukrainian economics by different ratings and the main factors, that influence upon it.

Наслідки дуалізму прояву будь-яких явищ та процесів, особливо в умовах глобалізації, черговий раз загострюють увагу на важливості їх врахування на ранніх етапах та визначенні факторів, що у майбутньому формуватимуть траєкторію руху процесу. Така проблематика стає важливою за умови проголошення країнами курсу на лібералізацію умов співробітництва та розробку пріоритетів розвитку з допомогою реалізації спільних заходів. На початку ХХІ ст. основним упущенням міжнародної спільноти стала недалекоглядність щодо результатів побудови такого співробітництва, зокрема, шляхом вироблення механізмів (багато в чому завдяки СОТ) зростання відкритості національних економік та посилення тим самим їх вразливості до зовнішніх загроз. Фінансова криза 2008 року стала масштабною та охопила більшість секторів економіки саме завдяки тотальній залежності країн одна від одної та спрацювання ланцюгового ефекту всередині системи.

Питання формування відкритої економіки є предметом численних наукових дискусій як у вітчизняній, так і зарубіжній практиці. Разом з тим, попри численні публікації не визначено системного показника, який би зміг охарактеризувати рівень відкритості економіки та не виявлено залежності економічного розвитку країни від позиціонування у тому чи іншому рейтингах. Саме тому метою даної статті є спроба узагальнити окремі рейтинги, що в певній мірі відображають відкритість економіки або її секторів, та проаналізувати ступінь відкритості економіки України та її готовність до майбутніх змін.

Що ж представляє собою відкрита економіка і на яких принципах вона має базувати, щоби поєднати непокероване в умовах глобалізації: національний економічний суверенітет та виконання прийнятих зобов'язань відповідно до багатосторонньої системи співробітництва? На сьогодні у світі утвердилося дві основні моделі взаємодії країн: європейська (має багатостолітню історію, основою якої є вироблені впродовж років цінностей і поєднує інтереси всіх країн, що входять у співтовариство) та американська. Томас Джефферсон, політичний діяч, 3-й президент США, автор Декларації незалежностей, був одним із творців “американської мрії”, заклав підвалини свободи, демократії в Америці, проголосив основні громадянські цінності. Саме ідеали свободи виявилися і будуть виявлятися принадливими для людства. На сьогодні цінності, закладені на початку об'єднання Америки, змінилися в напрямку прагматизму [1, с. 26]. В підтвердження зазначимо, що силовий метод впливу використовується США не лише у внутрішній політиці, але й зовнішній (варто згадати військові операції на території інших країн), що не позбавлені й економічних інтересів. Перетин інтересів двох сильних претендентів на лідерство (ЄС та США) відбувається в умовах взаємозалежності економік, причому підходи до розв'язання проблемних питань є суттєво відмінними, тому очевидною є загроза зміни світопорядку не завдяки дипломатії, а застосуванню силових методів впливу. Тому в умовах взаємозалежності економік та посилення глобалізації навіть невелика група людей, що має спільну мету та достатню фінансову підтримку спроможна не лише завдати удару найпотужнішій державі світу, але й destabilizувати всю світову економіку [2, с. 50].

Разом з тим, “однією із рис західної цивілізації є мирне вирішення проблем. Але ці мирні методи... примусово мирні. Західна орієнтація є особливою формою колонізації, в результаті якої в примусовому порядку створюється соціально-політичний устрій колоніальної держави.” Колоніальна демократія – це не

результат природної еволюції, а штучне нав'язування країни всупереч її історичній еволюції власної ідеології [3, с. 600 – 601].

Тому, цілком вірно, що “не кожному націю державу можна легко втиснути в послідовність розвитку, виведену із західного досвіду руху через традицію до модерності й далі до постмодерності, тому й потрібно бути чутливим до процесів глобалізації” [4, с. 19].

М. Поумер (Каліфорнія, США) визначає три принципово важливих, на його думку, аспекти відкритої економіки:

1) відкрита економіка сприяє посиленню міжнародної економіки, що забезпечує ринкову дисципліну;

2) відкрита економіка створює сприятливі умови для зрушень у соціальній та політичній сферах;

3) перехід до відкритої економіки має бути поступовим [5].

Відкрита економіка може існувати на трьох рівнях:

1) експорт товарів та послуг;

2) приплив і відплив капіталу;

3) рух валюти [6]. Проте, третій рівень не слід вважати мірилом оцінювання відкритості економіки.

Здебільшого застосовуються два перших. Відповідно виокремлюють два напрямки відкритості економіки: через торгівлю і фінансову політику.

Безперечно, абсолютна відкритість практично існувати не може з огляду на пріоритет національних інтересів, бо у випадку зміни пріоритетів теоретична відкритість трансформується в практичну, причому втрачається національна ідентичність та суверенітет. Тому, питання економічної відкритості дуже тісно переплітається з іншими сферами суспільного життя. Приміром, із легкістю здійснення економічної діяльності, участі країни у глобальних процесах тощо. Згідно із проектом Світового банку та Міжнародної фінансової корпорації *Doing Business* розраховується щорічний індекс ведення бізнесу за наступними напрямками: 1) створення підприємства; 2) отримання дозволу на будівництво; 3) найм робочої сили; 4) реєстрація власності; 5) отримання кредитів; 6) захист інвесторів; 7) оподаткування; 8) міжнародна торгівля; 9) забезпечення виконання контрактів; 10) ліквідація підприємства. Для проекту *Doing Business* -2010 передбачено запровадження ще одного напрямку – інфраструктури.

За вказаним індексом Україна перебуває серед 181 країни, обраної для дослідження, в числі аутсайдерів впродовж останніх років. Так, динаміка її позиціонування (табл. 1) вказує на недостатню адаптацію національної економіки до ряду реформ, що проводилися впродовж років.

Таблиця 1

Рейтинг України за умовами ведення бізнесу

	Проект 2008 р.	Проект 2009 р.
1. Створення підприємства	113	128
2. Отримання дозволу на будівництво	175	179
3. Найм робочої сили	103	100
4. Реєстрація власності	142	140
5. Отримання кредитів	61	28
6. Захист інтересів	141	142
7. Оподаткування	180	180
8. Міжнародна торгівля	121	131
9. Забезпечення виконання контрактів	48	49
10. Ліквідація підприємств	143	143
Загальний рейтинг	144	145

Складено за даними *Doing Business* 2008, 2009.

Разом з тим, найсприятливіші умови для ведення бізнесу в Україні було створено в сфері надання кредитів, адже за цим напрямком вона у проекті 2008 року посідала 61 місце, а у проекті 2009 р. – 28 за рахунок зростання індексу кредитної інформації. Проте, легкість отримання кредитів можна вважати і загрозою стійкості та надійності банківських установ з огляду на можливість повернення наданих кредитів. Наприклад, занепокоєння викликає зростання наданих споживчих кредитів, великий % резервів до виданих кредитів, збільшення суми безнадійних або сумнівних кредитів, тим більше за дослідженням міжнародної агенції «Standart&Poog's» близько 75% наданих кредитів властивий ризик неповернення, у той час НБУ оцінював ризик до 5%.

Деталізуємо умови сприяння міжнародній торгівлі за проектом *Doing Business* (табл. 2). Спрощення процедур, необхідних для здійснення експортно-імпорتنих операцій має бути прерогативою національної зовнішньоекономічної політики. Так, дослідження умов ведення бізнесу серед 181 країни визначило фаворитів за окремими критеріями. Зокрема, найбільша кількість документів, необхідних для експорту

товарів, вимагається у Фіджі (13), Анголі (12), Афганістані (12), Малаві (12), а найменша – у Франції (2). Щодо документів для здійснення імпорту, то за кількістю лідирує Центральнаафриканська республіка (18), а найбільш ліберальний імпортерний режим у Франції (2) та Данії (3). Разом з тим для здійснення експортних та імпортерних операцій у Франції, наприклад, необхідно 9 та 11 днів, загалом така ж, а то й менша, кількість днів потрібна практично у країнах Європи, тоді як в окремих країнах ці процедури тривають понад 2 місяці (Ангола – відповідно 68 та 62 дні; Афганістан – 74 та 77; Киргизька Республіка 64 та 75; Таджикистан – 82 та 83; Узбекистан 80 та 104; Ірак – 102 та 101 та ін.). Україна за показниками умов торгівлі перебуває на рівні, нижче від середнього, посівши 131 місце.

Таблиця 2

Оцінка регулювання міжнародної торгівлі за проектом Doing Busine-2008

Країна	Загальний рейтинг	8. Міжнародна торгівля						
		рейтинг	8.1	8.2	8.3	8.4	8.5	8.6
Сінгапур	1	1	4	5	456	4	3	439
Нова Зеландія	2	23	7	10	868	5	9	850
США	3	15	4	6	990	5	5	1245
Гонконг, Китай	4	2	4	6	625	4	5	633
Данія	5	3	4	5	681	3	5	681
Об'єднане Королівство	6	28	4	13	1030	4	13	1350
Ірландія	7	18	4	7	1109	4	12	1121
Канада	8	44	3	7	1660	4	11	1785
Австралія	9	45	6	9	1200	6	12	1239
Норвегія	10	7	8	7	780	4	7	709
Грузія	15	16	8	12	1380	7	14	1340
Естонія	22	5	3	5	730	4	5	740
Литва	28	26	6	10	870	6	13	980
Латвія	29	25	6	13	900	6	12	850
Польща	76	41	5	17	884	5	27	884
Росія	120	161	8	36	2150	13	36	2150
Україна	145	131	6	31	1230	10	36	1250
Гвінея Бісау	179	111	6	25	1545	6	24	2349
Центральна Африк. Республ.	180	175	8	57	5121	18	66	5074
Дем. Респ. Конго	181	160	8	46	2607	9	66	2483

8.1 – документи, необхідні для експорту (кількість); 8.2 – час, необхідний для експорту (дні); 8.3 – вартість експорту (\$ за контейнер); 8.4 – документи, необхідні для імпорту; 8.5 – час, необхідний для імпорту; 8.6 – вартість імпорту (\$ за контейнер).

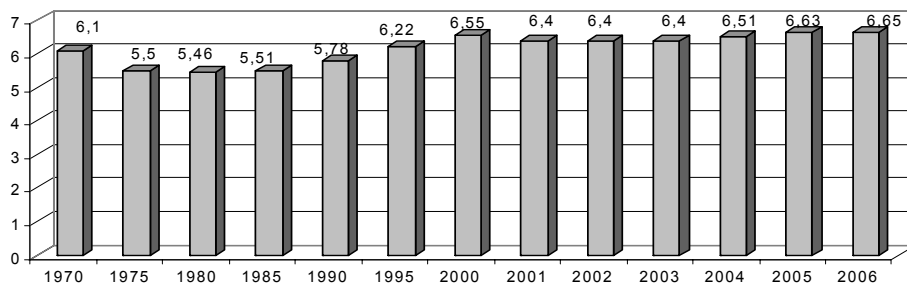
Очевидно, що нашій країні слід докласти значних зусиль для реформування системи обслуговування зовнішньоекономічної діяльності, в тому числі і зовнішньої торгівлі, адже, незважаючи на численні реформи у різних сферах економічного життя (правова, податкова, митна та ін.), їх ефективність є ще не достатньо високою. Так, Україна не змогла увійти до десятки країн, що лібералізували умови ведення бізнесу, на відміну Азербайджану (внаслідок реформ посіла 33 місце у рейтингу у звіті 2009 проти 97 місця у звіті 2008), Киргизія (відповідно 68 і 99), Білорусь (відповідно 85 і 115).

Наступним індексом, що характеризує відкритість національної економіки, є оцінка економічної свободи, яка проводиться різними організаціями, серед яких виокремимо: Інститут Фрезера та Інститут САТО, Дослідницький інститут The Heritage Foundation.

Інститут Фрезера (Fraser Institute, Canada) та Інститут САТО (USA) – визначають індекс економічної свободи у світі для кожної країни за наступними напрямками: розмір державного сектору: видатки, податки, підприємництво; правова система та забезпечення прав власності; грошова система; свобода зовнішньої торгівлі; регулювання кредиту, трудових відносин та бізнесу. Система рейтингу за даним індексом становить від 0 до 10, де 10 – найвищий рівень свободи. За рейтингом країни можна згрупувати у наступні квартали:

- 1) найбільший квартал (most free quartile);
- 2) другий квартал (2 and quartile);
- 3) третій квартал (3 and quartile);
- 4) найменш вільний квартал (least free quartile).

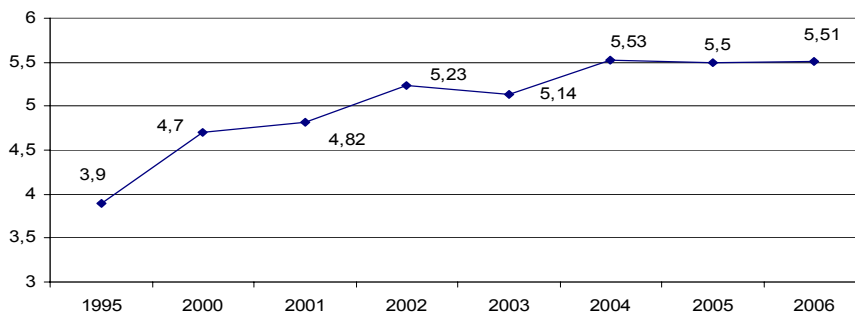
Загалом, динаміка світового індексу економічної свободи є суттєвим аргументом на користь лібералізації взаємодії країн та зростання їх відкритості (рис. 1). Найбільш економічно відкритими у рейтингу є Гонконг, Сінгапур, Нова Зеландія, Швейцарія. Для порівняння у рейтингу легкості ведення бізнесу *Doing Busine-2008* Гонконг посідає четверте місце.

Розраховано за даними *Economic Freedom of the World. 2008 Annual Report*

Рис. 1. Динаміка світового індексу економічної свободи

Україна у рейтингу даного дослідження посідала у 2006 р. 114 місце серед 141 країни, у 2000р. 115 серед 123 країн, демонструючи найнижчі рейтинги щодо розвитку державного сектору. Загалом, динаміка Індексу економічної свободи в Україні підтверджує позитивну динаміку, проте темпи зростання не є достатніми для формування стабільного економічного середовища (рис. 2).

Складено за даними *Economic Freedom of the World. 2008 Annual Report*

Рис. 2. Динаміка рейтингу України за індексом економічної свободи

Значний інтерес в структурі даного індексу для нас представляє напрям зовнішньої торгівлі з огляду на обрану проблематику дослідження, тому деталізуємо його складові (рис. 3).

Дослідницьким інститутом The Heritage Foundation (USA) розраховується індекс економічної свободи для 162 країн за наступними напрямками: business freedom (свобода підприємництва); trade freedom (торгова свобода); fiscal freedom (фіскальна свобода); government size (державне втручання); monetary freedom (монетарна свобода); investment freedom (інвестиційна свобода); financial freedom (фінансова свобода); property rights (права власності); freedom from corruption (вільність від корупції); labor freedom (трудова свобода).

Градація країн здійснюється за шкалою: вільні країни (80-100%); здебільшого вільні (70-79,9%); помірно вільні (60-69,9%); здебільшого невольні (50-59,9%); невольні (0-49,9%). Щорічний перегляд методологічних засад визначення індексу економічної свободи дозволяє враховувати всі факторні оцінки та визначати позиціонування країн за критерієм свободи.

Незважаючи на відмінності у методологічних підходах до визначення індексу Heritage Foundation та Інститутом Фрезера, лідируюче положення займають одні і ті ж країни, що свідчить про правдивість проведеної оцінки. Так, за індексом економічної свободи (the Heritage Foundation) продовжує лідувати Гонконг (90,25%), Сінгапур (87,38%), Ірландія (82,35%) (табл. 3).

Україна, як і в попередніх рейтингах, належить до аутсайдерів. Дані рис. 4 підтверджують цю тезу, адже за 14 років, впродовж яких маємо дані, індекс свободи збільшився лише на 11,19%, тоді, як наприклад, Румунія збільшила свій показник на 19%, Азербайджан на 15%. Навряд чи Україна зможе у найближче десятиліття досягти рівня хоча б помірно вільних країн.

Залучення країни у глобальне середовище та активність в глобальному просторі визначається вже озвученими факторами: це і участь у світовій торгівлі, у міжнародному інвестуванні, міграційних процесах та ін. У світовій практиці для визначення рівня глобалізованості країни визначається Швейцарським економічним інститутом КОФ індекс глобалізації. Індекс глобалізації можна вважати одним із найбільш суперечливих, адже окремі країни іноді демонструють низький рівень економічної інтеграції, водночас демонструють значні темпи технологічного розвитку. Індекс глобалізації розраховується на основі наступних складових:

1) економічна глобалізація (36%), яка визначає торговельні потоки та інвестиційні (прямі та портфельні інвестиції (50%) і обмеження, до яких належать приховані імпорتنі бар'єри, загальна тарифна ставка, податки на міжнародну торгівлю (50%);

2) соціальна глобалізація (38%), у параметри якої входять особисті контакти (міжнародний туризм та подорожі, міжнародні перекази і листування) (30%); інформаційні потоки (кількість користувачів інтернет, доступ населення до кабельного телебачення і радіомовлення та ін. (35%); культурна близькість (в тому числі чисельність ресторанів MCDonald'S, що є абсолютно безглуздом, бо аж ніяк не сприяє культурній взаємодії

країн. У цьому випадку підтверджується теза про відмінність європейських та американських підходів до змісту культури) (35%);

3) політична глобалізація (26%), факторами якої є кількість посольств в окремій країні, членство в міжнародних організаціях, участь в місіях Ради безпеки ООН.

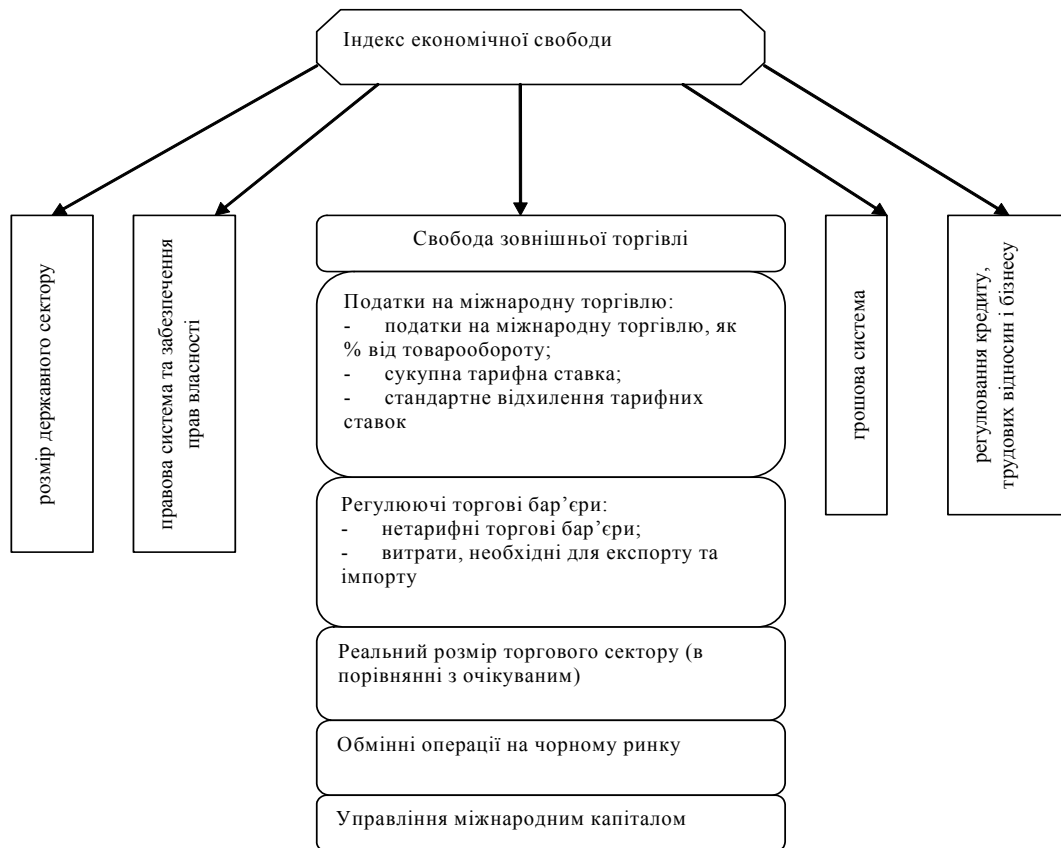

Рис. 3. Складові індексу свободи зовнішньої торгівлі

Таблиця 3

Країни-лідери за індексом економічної свободи (The Heritage Foundation)*

Країна	Рік	Ранг	Напрямки індексу									
			1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Гонконг	2008	90,25	88,18	95,0	92,8	93,07	87,21	90	90	90	83	93,3
Сінгапур	2008	87,38	97,79	90,0	90,3	93,87	88,96	80	50	90	94	99
Ірландія	2008	82,35	92,22	86,0	71,5	64,5	84,91	90	90	90	74	80,4
Австралія	2008	82	89,32	83,8	59,2	62,83	83,68	80	90	90	87	94,2
США	2008	80,56	91,69	86,8	68,3	59,81	83,67	80	80	90	73	92,3
Нова Зеландія	2008	80,25	99,9	80,8	60,5	55,99	83,67	70	80	90	96	85,5
Канада	2008	80,18	96,74	87,0	75,5	53,67	80,98	70	80	90	85	82,9
Чілі	2008	79,79	67,48	82,2	78,1	88,24	78,82	80	70	90	73	90
Швейцарія	2008	79,72	83,89	87,2	68,0	61,55	83,57	70	80	90	91	82
	2008	79,55	90,79	86,0	61,2	40,06	80,75	90	90	90	86	80,7

*У звіті 2008 використано показники для дослідження за станом на червень 2007р.

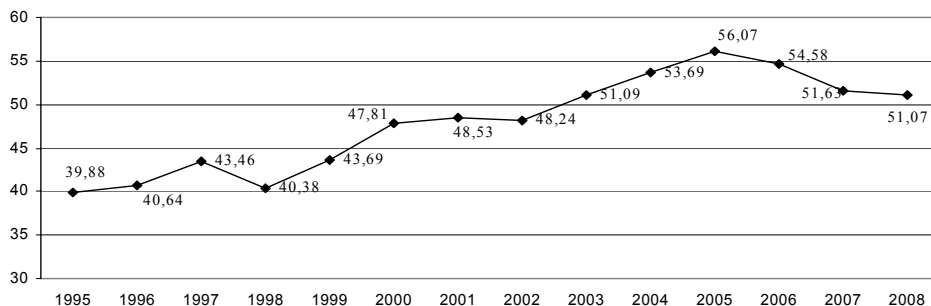

Рис. 4. Динаміка індексу економічної свободи України, розрахованої The Heritage Foundation

З позицій нашого дослідження особливий інтерес представляє перша складова індексу, проте для глибокої оцінки позиціонування країни у глобальному просторі у сфері регулювання торгівлі дві інші складові є не менш важливими. Тобто, зовнішньоторговельне співробітництво формується не лише під впливом торгової та фінансової відкритості країн, але й політичної активності країни (навіть, можна було б сказати державної репрезентативності на світовій арені, бо часто термін “політичний” асоціюється у нас із політичними партіями та черговими виборами) та рівня доступу населення до інформаційно-телекомунікаційних технологій. У звіті про Індекс глобалізації 2008 р. (дані наведені з розрахунком за 2006 р.) лідируюче положення займають Бельгія, Австрія, Швеція, Швейцарія, Данія, Нідерланди, Об’єднане Королівство. Найменш глобалізованими залишаються країни Африки та Південно-Східної Азії (рис. 5), по яких іноді взагалі відсутні дані для дослідження. Якщо за раніше розглянутими індексами, наприклад, Сінгапур посідав перші місця в рейтингу, але за рівнем глобалізації йому вдалося зайняти лише 20 місце. Причина в наступному: за індексом економічної глобалізації дана країна на першому місці, демонструючи активність в забезпеченні переміщення товарів і капіталу, на третьому місці за рівнем соціальної глобалізації, і за рівнем політичної глобалізації займає аж 100 позицію. Тобто, щоб досягти належного рівня залучення країни у глобальний простір, недостатньо мати високий технологічний розвиток та забезпечувати зростання економічної відкритості.

KOF Index of Globalization 2005

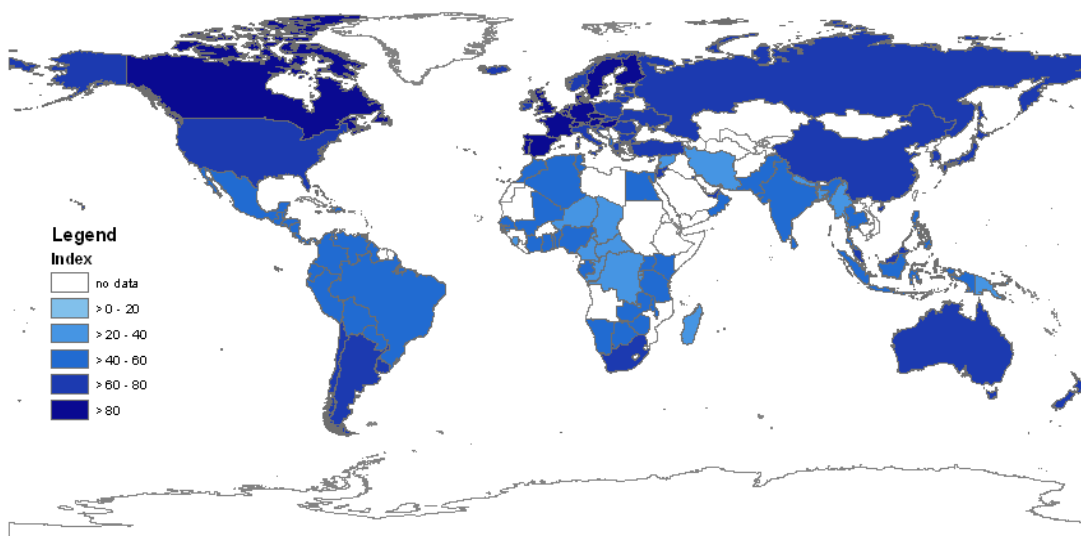

Рис. 5. Карта рівня глобалізації країн світу (за KOF Index of Globalization 2005)

Україна серед 122 країн впевнено утримує золоту середину, посівши 42 місце, проте за рівнем економічної глобалізації вона опинилася аж на 62 місці, тоді як за іншими двома складовими індексу глобалізації відповідно 45 та 37 місця. Динаміка індексу глобалізації загалом та її складових засвідчує значні зусилля в напрямку руху країни назустріч світу, адже вказані індекси зросли вдвічі впродовж останніх 15 років, що й підтверджують дані табл. 4. Разом з тим, наприклад, зросла участь України у діяльності міжнародних організацій, хоча членство за період 1998-2004 р. збільшилося лише на 1 організацію; збільшився доступ населення до інформаційних ресурсів та технологій; знизилася бар’єри на шляху руху потоків товарів та капіталів.

Таблиця 4

Динаміка індексу глобалізації України та основних його складових

	1991	1993	1995	1997	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Індекс глобалізації	37,78	39,88	42,79	50,03	54,14	56,63	60,72	60,06	61,52	62,3	64,57
Індекс економічної глобалізації	33,9	36,47	42,97	46,02	53,39	55,89	52,84	54,11	55,7	57,18	62,36
- фактичні потоки товарів та капіталу	24,68	25,39	37,58	43,03	55,42	60,02	56,26	54,32	59,19	57,98	66,9
- обмеження	43,14	47,57	48,37	49,02	51,36	51,77	49,43	53,89	52,21	56,37	57,81
Індекс соціальної глобалізації	40,8	41,9	43,62	54,83	54,95	56,95	58,02	56,58	57,55	57,44	57,68
-персональні контакти	43,23	46,32	48,85	51,94	50,23	53,47	54,76	54,72	55,55	54,51	54,73
-інформаційні потоки	69,26	69,8	72,57	75,14	76,78	78,76	78,01	78,76	80,24	81,38	82,05
-культурна близькість	10,54	10,54	10,54	37,11	37,26	38,23	40,93	36,16	36,73	36,16	35,99
Політична глобалізація	38,75	41,68	41,25	48,48	54,0	57,21	76,13	73,88	75,91	77,01	78,22

Складено за даними KOF Index of Globalization // <http://globalization.kof.ethz.ch/query/showData>.

Міжнародна консалтингова компанія А.Т. Kearney та журнал Foreign Policy¹ також проводять оцінку рівня глобалізованості країн, яке охоплює 72 країни². Загалом, складові індексу схожі до КОФ індексу, проте технологічний розвиток розглядається окремо від соціального. Порівняння позиціонування країн у рейтингу засвідчує, що існує неспівпадання країн за рівнем залучення в процеси глобалізації за різними методиками (табл. 5).

Таблиця 5

Рейтинг найбільш глобалізованих країн світу (за основними методиками)

Країни	Рейтинг за індексом глобалізації		Рейтинг за індексом економічної глобалізації		Рейтинг за індексом соціальної глобалізації		Рейтинг за індексом політичної глобалізації		Рейтинг за розвитком технологій	Рейтинг за ВВП на душу населення***
	1	2	1	2	1	2	1	2		
Бельгія	1	15	3	7	4	7	8	16	22	17
Австрія	2	14	9	20	2	8	9	4	14	13
Швеція	3	11	6	15	8	19	7	10	8	8
Швейцарія	4	4	19	11	1	2	24	28	7	6
Нідерланди	5	3	10	4	5	16	20	8	6	10
Данія	6	6	11	5	6	13	15	7	5	7
Об'єднане Королівство	7	12	27	18	7	21	5	6	9	12
Чехія	8	19	12	12	10	6	30	32	29	37
Франція	9	25	30	31	12	29	1	3	24	18
Фінляндія	10	18	7	38	13	36	34	27	10	9
Німеччина	11	22	35	45	14	34	6	19	16	19
Іспанія	12	29	20	40	20	30	12	18	25	25
Угорщина	13	24	8	14	22	26	32	14	28	44
Португалія	14	31	18	54	25	24	22	9	27	33
Канада	15	8	23	34	9	11	47	13	2	14
Ірландія	16	5	15	6	19	4	43	5	13	5
Норвегія	17	17	34	35	11	27	38	26	11	2
Італія	18	34	33	56	31	38	4	11	26	20
Польща	19	41	38	44	28	41	13	30	36	50
Сінгапур	20	1	1	2	3	3	100	40	15	21

1 – KOF Index*, 2 – Методика А.Т. Kearney**

*Використано рейтинг 122 країн за 2008 KOF Index of Globalization

** Використано рейтинг 72 країн компанії А.Т. Kearney і Foreign Policy/ Globalization Index Rankings 2007

*** Рейтинг країн за ВВП на душу населення (дол. США) складено для 181 країни світу за 2007р. за даними Світового банку

Дане дослідження, безперечно, не є вичерпним з огляду на різноманітність підходів до оцінки рівня відкритості країни та відмінності у методологічних підходах. Проте, розкриття проблеми навіть в межах даної статті показало, що, в більшості, проаналізовані підходи не враховують особливості розвитку країн, а високий рейтинг аж ніяк не засвідчує про лідерство у глобальному просторі та добробут населення, для чого в таблиці і наведено дані про рівень ВВП на душу населення. Наприклад, Чехія за рівнем глобалізації увійшла у 20 країн, проте за рівнем ВВП на душу населення посіла лише 37 місце у 2007 р. (17069,744 дол. США). Тому, навіть на основі визначення позиціонування країн у будь-якому з рейтингів (а вони враховують статичні дані таких авторитетних міжнародних організацій, як Світовий банк, МВФ) не можна однозначно визначити рівень глобалізованості країни, а слід вести мову лише про активність у певних сферах та її відкритість, передусім, у сфері економічної взаємодії.

Література

1. Громико А. А. Интересы России, США и “европейская” мечта // Прогнозы и стратегии. – 2007. – №1. – С. 24 – 29.
2. Галкин А. А. Глобализм и терроризм // Прогнозы и стратегии. – 2007. – № 1. – С. 46 – 50.
3. Зинovieв А.А. На пути к сверобществу. – СПб: Издательский Дом “Нева”, 2004. – 601 с. – Серия “Русский путь”.
4. Глобальні модерності / За ред. М. Фезерстоуна, С. Леша, Р. Робертсона: Пер. з англ. Т. Цимбала. – К.: Ніка-центр, 2008. – 400 с. (Серія «Зміна парадигми»; Вип. 12).

¹ Див.: <http://www.foreignpolicy.com/index.php>.

² Див.: <http://www.atkearney.com/> Україна у даному рейтингу посідає 42 місце, суттєво відзначившись за рівнем економічної глобалізації (17 місце у рейтингу)

5. Поумер М. О степени открытости экономики // Проблемы прогнозирования. – 2001. – № 4.
6. Петровская Л., Шипук П. Модели открытой экономики // Белорусский журнал международного права и международных отношений [Электрон. ресурс]. – Режим доступа: <http://beljournal.by.ru/1998/4/P/13.Shtml>

Надійшла 23.12.2008 р.

УДК 338.48 (477)

А. О. МЕЛЬНИК, І. А. ЧАПЛІЧ
Хмельницький національний університет

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ВІТЧИЗНЯНОГО ТУРИЗМУ В УМОВАХ ЄВРОАТЛАНТИЧНОЇ ІНТЕГРАЦІЇ

В даній статті описується місце туризму в розвитку економіки України. Розглянуті основні проблеми вітчизняної туристичної галузі, а також напрямки щодо вдосконалення туристичної діяльності. Розглянуто міжнародні організації, що сприяють організації та розвитку туризму. Висвітлюються перспективи розвитку туристичної галузі України в умовах євроатлантичної інтеграції.

In the given paper there is described the tourism position in the economics development of Ukraine. The main problems of native tourist branch have been considered, and also directions for the tourist activity improvement. There have been considered the international organizations, which assist in organizing and developing the tourism. There have been elucidated the perspectives of the tourist branch development in Ukraine within the conditions of euro-atlantic integration.

Актуальність дослідження. Останніми роками в Україні, яка володіє значним туристичним потенціалом, спостерігається підвищений інтерес вчених та спеціалістів до проблем розвитку туризму як високорентабельної галузі економіки та важливого засобу культурного розвитку громадян. Позитивно, що до цього питання зростає увага з боку державних та місцевих органів влади.

Перспективи розвитку туризму в Україні визначаються дією широкого спектра природних, історико-культурних, соціальних, економічних, політичних чинників, які мають чітко окреслену регіональну специфіку. Крім того, особливість сьогоденної ситуації полягає в тому, що формування високорозвинутої національної індустрії туризму та її інтеграція у світовий ринок туристичних послуг пов'язані з необхідністю вирішення гострих соціально-економічних проблем в період трансформації суспільно-економічних відносин та залученням міжнародного досвіду.

У контексті сказаного туризм сьогодні розглядається як національне явище сфери реалізації прав і потреб людини, як сфера технології реалізації потреб і попиту в ринкових умовах, як особливий сектор сучасної національної і регіональної економіки, як невід'ємна складова соціально-економічної політики держави і регіонів. Такий підхід до туристичної сфери вимагає всебічних та фундаментальних досліджень різноманітних аспектів її розвитку.

На сьогоднішній день в умовах євроатлантичної інтеграції для українського туризму відкриваються нові перспективи розвитку. Для нас відкрилися нові можливості налагодження співпраці з країнами-учасницями ЄС, ВТО. Україна бере участь у перспективних програмах кооперації у сфері туризму, залучається до впровадження новітніх туристичних технологій, передових методів підготовки та підвищення кваліфікації кадрів відповідно до світових стандартів, використовує глобальну інформаційну мережу тощо. Для України, що має вагомий потенціал у туристичній сфері, напрям розвитку туризму повинен бути одним з пріоритетних.

Аналіз останніх наукових праць. Значний внесок у дослідження сфери туризму зробили такі українські вчені, як В. Кифяк, Є. Козловський, М. Мальська, В. Федорченко, В. Худо, В. Цибух, В. Кифяк досліджував організацію туристичної діяльності в Україні, перспективи розвитку туризму у світі та Україні. Є. Козловський особливу увагу приділив дослідженню іноземного досвіду регулювання міжнародного туризму та його використання в Україні. М. Мальська, В. Худо, В. Цибух досліджували організацію вітчизняного туристичного бізнесу, його історію та перспективи розвитку. В. Федорченко досліджував туристичну сферу України і, зокрема, засади підготовки фахівців для цієї сфери.

Проаналізувавши праці цих вчених і взявши до уваги євроатлантичну орієнтацію України, ми більш детально розглянули перспективи розвитку вітчизняного туризму в умовах євроінтеграції.

Мета дослідження. Висвітлення стану та перспектив розвитку українського туризму в умовах євроатлантичної інтеграції.

У багатьох державах світу туризм розвивається як система, яка надає всі можливості для ознайомлення з історією, культурою, звичаями, духовними і релігійними цінностями даної країни і її народу, і дає прибуток в скарбницю. Не кажучи вже про те, що «годує» ця система дуже багато фізичних і юридичних осіб, так чи інакше пов'язаних з наданням туристичних послуг. Крім значної статті прибутку